

الهی و دینی حدود و وظایف و اختیارات و حقوق مردم بر حاکم از سوی خداوند معین می‌شود و اگر جز این تصور شود حکومت الهی مفهوم و مصداقی نخواهد داشت... حکومت هر چند بر حق و حقیقت استوار باشد در مقابل اجرا و عمل بایستی با پذیرش و قبول مردم روبرو باشد و از پشتیبانی مردم برخوردار گردد و اصولاً برای حکومت دینی که مبتنی بر اعتقادات مردم می‌باشد، راهی جز این وجود ندارد... ولی... مشروعیت و مقبولیت مردمی به تنهایی کافی نیست، بلکه با تنفیذ مقام ولایت کامل می‌شود.^۱

در همین ارتباط بولتن جامعه روحانیت مبارز نوشت:

«عمده‌ترین تفاوت‌های انتخابات در جمهوری اسلامی ایران و سایر کشورها در آن [است که] در کشورهای دیگر انتخاب میان صالح و فاسد است، اما در جمهوری اسلامی ایران با وجود شورای نگهبان و قانون انتخابات، (نظارت استصوابی) مردم میان صالح و اصلح انتخاب می‌کنند.»^۲

آیت‌الله موحدی کرمانی عضو شورای مرکزی روحانیت مبارز تهران نیز در مصاحبه‌ای گفت:

«در اسلام انتخاب اصلح مطرح است، نه رقابت انتخاباتی به شیوه غربی، لذا این دعاها در قالب‌های مخصوص دموکراسی غربی است که از خدا و دین چیزی به شماشان نرسیده است.»^۳

روزنامه رسالت به طور غیرمستقیم جمهوریت را زیر سؤال می‌برد. و

۱. روزنامه رسالت، ۷۶/۱/۲۷، ص ۵

۲. دو هفته‌نامه عصرما، شماره ۳۳، ۷۳/۱۱/۴، ص ۱ به نقل از بولتن جامعه روحانیت مبارز - نیمه اول آذر ۷۴

۳. ویژه‌نامه جامعه روحانیت مبارز تهران به مناسبت انتخابات دوره پنجم مجلس شورای اسلامی، ص ۱۲

چنین می‌نویسد.

«انقلاب اسلامی شرکت سهامی نیست که هیأت مدیره آن براساس مقدار سرمایه و نیز مقدار زور اعضا حافظ سهام شرکا باشد. انقلاب یک جریان الهی است. اگر هم سهمی در آن مطرح باشد، از آن کسانی است که تقوای الهی پیشه کنند، حدود خدا را محترم شمارند و کارآمد باشند.»^۱ اظهارات یک عضو شورای سردبیری روزنامه رسالت نشان می‌دهد که این جناح رأی مردم را در مقابل خداوند قرار می‌دهد. وی می‌گوید: «بحث‌هایی مانند وکالت یا پر بها دادن به مردم و تأکید بر دمکراسی شاید ظاهراً ربطی به آفات انقلاب نداشته باشند، اما وقتی عمیق به مسأله نگاه می‌کنیم در می‌یابیم که آنها می‌خواهند رابطه زمین و آسمان را قطع کنند.»^۲ می‌توان گفت که این جناح به «حکومت صالحان» (روحانیون) به جای جمهوری اعتقاد دارد.

آیت‌الله محمد یزدی عضو شورای مرکزی جامعه روحانیت مبارز بر آن است که:

«سیاست، حکومت و ولایت در شأن روحانیت جامع‌الشرایط است و در زمانی که فقیه جامع‌الشرایط و رهبر نظام اسلامی وجود دارد، بقیه حق دخالت در مسائل حکومتی را ندارند.»^۳ بولتن جامعه روحانیت مبارز تهران نیز در این باره چنین می‌نویسد:

«نظارت استصوابی شورای نگهبان، مهمترین ابزار حفظ پاسداری آراء مردم و صیانت حقوق ملت از تحریف و تبلیغات عناصر ناصالح است. نظارت استصوابی این خاصیت را دارد که عناصر صالح از سوی شورای نگهبان

۱. روزنامه رسالت ۱۰/۴/۷۴، ص ۱

۲. ماهنامه صبح، شماره ۶۷، اسفند ۷۵، ص ۲۱

۳. روزنامه سلام، ۲۶/۴/۷۶، ص ۲

دست‌چین می‌شوند و مردم در میان آنها عناصر اصلح را برمی‌گزینند.^۱ نشریه شما نیز نوشت: «مفهوم حکومت چیزی جز ولایت نیست.»^۲

این جناح معتقد است، روحانیان باید زمام امور جامعه را در دست داشته باشند. بولتن جامعه روحانیت مبارز تهران در این باره نوشت:

«هر حکومتی در کنار روحانیت نباشد و هر تلاشی که در مقابل روحانیت و برای از صحنه بیرون کردن روحانیت اصیل صورت گیرد، انحرافی بزرگ از خط امام است.»^۳ علی‌اکبر ناطق‌نوری از اعضای برجسته جامعه روحانیت مبارز می‌گوید:

روحانیت به این دلیل صحنه را خالی نمی‌کند که انقلاب از مسیر اصلی خود منحرف و تاریخ مشروطیت تکرار نشود... روحانیت به عنوان وارثین انبیاء و ائمه معصومین، رسالت ابلاغ دین خدا و هدایت مردم را عهده دارند. لذا ما برای ادای تکلیف وارد صحنه انتخابات شدیم.^۴ وی همچنین گفته است «روحانیت و علمای دینی وارثان انبیاء هستند و این به معنای آن است که روحانیت در واقع وظیفه و مسؤولیت‌های انبیاء را باید در زمینه هدایت مردم بر عهده گیرد.»^۵ از سوی دیگر این جناح اعتقادی به پاسخگویی فقها و روحانیون به مردم ندارد، زیرا آنان «برای ادای تکلیف» وارد فعالیت‌های

۱. دو هفته‌نامه عصرما، شماره ۲۸، ۷۴/۸/۲۴، ص ۳، به نقل از خبرنامه جامعه روحانیت مبارز، شماره ۲۰

۲. دو هفته‌نامه شما، شماره ۱۰، ۷۶/۲/۱۱، ص ۶

۳. بولتن جامعه روحانیت مبارز تهران ویژه مرحله دوم انتخابات دوره پنجم مجلس شورای اسلامی، ۷۵/۱/۲۴

۴. روزنامه رسالت، ۷۴/۱۲/۲۷، ص ۲

۵. ماهنامه ایران فردا، شماره ۳۰، بهمن ۷۵، ص ۶۱، به نقل از روزنامه رسالت ۷۵/۸/۲۷

سیاسی می‌شوند. در تأیید همین نظریه روزنامه رسالت نوشت: «فقها در برابر خدا مسؤول هستند»^۱ به اعتقاد این جناح مصلحت جامعه از بالا و توسط ولی فقیه تعیین می‌شود. روزنامه رسالت نوشت: «عبارت مطلقه در (ولایت مطلقه فقیه) بیانگر اختیارات حکومت است... معنی آن، عبارت از اختیار و اقتداری است که حاکم بتواند برای تأمین مصالح جامعه و مردم هر گونه معضلی را حل و هر مانعی را از سر راه بردارد.»^۲

۲- احزاب

با توجه به نوع نگرش این جناح به ولایت فقیه که تشریح شد، فعالیت احزاب در نظر ایشان به صورت رایج در حکومت‌های دموکراسی نخواهد بود. آیت‌الله حائری شیرازی که از لحاظ دیدگاه به جامعه روحانیت مبارز نزدیک است در این باره اظهار می‌دارد:

«در جامعه ما به جای ولایت احزاب، ولایت فقیه است. اگر احزاب بخواهند در کشور ما بیایند باید در چهارچوب تفکر ما باشند. یعنی حزب یک خط و فقیه هم یک خط دیگر نباشد. چون در آن صورت دو قطب به وجود می‌آید و حالت دایره به بیضی تبدیل می‌شود و ثبات را از بین می‌برد.»^۳

از سوی دیگر با توجه به نگرش مطلق‌گرایانه که این جناح دارد و دیدگاه‌های دیگر را باطل می‌داند، فعالیت احزاب معنایی نخواهد داشت. این جناح، جناح‌های سیاسی دیگر را خارج از خط انقلاب می‌داند و حتی مجیم

۱. همان، ۷۴/۴/۱۱، ص ۱

۲. همان، ۷۴/۱۰/۹، ص ۲

۳. دو هفته‌نامه عصرما، شماره ۶۳، ص ۷ به نقل از نشریه ازوتند، ۷۵/۱۱/۸

روحانیون مبارز را که انشعابی از جامعه روحانیت مبارز تهران است، خارج از اصول اسلامی می‌داند.

بر پایه همین نگرش، روزنامه رسالت می‌نویسد:

«به نظر ما کارنامه سیاسی این جناح [روحانیون مبارز] پس از ارتحال حضرت امام (قده) تا به امروز حاوی موضع‌گیری‌ها و عملکردهایی است که بعضاً نه تنها تناسبی با اصول اسلام و انقلاب ندارند، بلکه مغایر هم به نظر می‌رسند... مسیری که (روحانیون مبارز از سال ۶۸) تا به امروز در آن گام نهاده‌اند راه نبوده بلکه بیراهه بوده است.»^۱ به طور کلی این جناح، بنا بر آنچه در خبرنامه خود آورده است جناح‌های سیاسی را به دو گروه اصول‌گرا و بی‌اصول تقسیم می‌کند. «در عرصه انتخابات پنجمین دوره مجلس دو جریان عمده با زیرگروه‌های مختلف به رقابت خواهند پرداخت:

الف - جریانی که بر اصول و مبانی اسلام ناب محمدی (ص) تکیه می‌کند، پیرو ولایت و طرفدار حضور روحانیت در عرصه سیاسی است.

ب - جریانی که به لیبرالیسم فرهنگی، سیاسی، اقتصادی معتقد است و حضور قدرتمند ولایت و روحانیت در صحنه کشور را بر نمی‌تابد.»^۲ بولتن این جامعه در جای دیگری نوشت:

«به طور کلی در حال حاضر دو جریان فعال در امر انتخابات مشاهده می‌شود:

۱ - جریان در خط ولایت

۲ - جریان خارج از خط ولایت

۱. روزنامه رسالت، ۱۳/۱۰/۷۳، ص ۲

۲. دو هفته‌نامه عصرما، شماره ۲۸، ۲۴/۸/۷۴، ص ۴ به نقل از بولتن جامعه روحانیت مبارز، شماره ۲۱

جریان دوم را می‌توان یک طیف نامید به این معنی که جناحها و جریاناتی که در گذشته با هم تفاوت‌هایی داشته‌اند، امروز براساس دیدگاهها و منافع مشترکی با یکدیگر نزدیک شده و نوعی ائتلاف را علیه جریان اول ایجاد کرده‌اند. هر چند که این ائتلاف رسماً اعلام نشده ولی شواهد و قرائن زیادی بر چنین نزدیکی و همکاری شهادت می‌دهند.^۱

حجت الاسلام مطلبی یک عضو شورای مرکزی جامعه روحانیت مبارز تهران ضمن مصاحبه‌ای در باره ورود گروه‌ها و جریانات سیاسی به عرصه انتخابات، با استقبال از این موضوع، از احتمال نفوذ «افراد غیر مسؤول و غیر ولایتی» در چنین وضعیتی سخن می‌گوید. در حالی که این افراد مورد تأیید شورای نگهبان قرار گرفته‌اند. وی می‌گوید: «ورود گروه‌ها و دادن لیست نمایندگی بسیار خوب است. چون اولاً فضای انتخابات گرم می‌شود و ثانیاً تهمت‌های دشمنان داخلی و خارجی را باطل می‌کند و نشان می‌دهد آزادی واقعی در نظام مقدس جمهوری اسلامی است. البته در این صورت وظیفه مردم خیلی سنگین می‌شود و باید جداً دقت کنند تا کسانی را انتخاب نکنند که فردای قیامت حجت شرعی برای جواب نداشته باشند. در این زمان هم روحانیت موظف است نقش ارشادی و هدایت خود را پیاده کند، زیرا احتمال نفوذ افراد غیر مسؤول و غیر ولایتی بیشتر می‌شود.»^۲

با چنین نگرشی این جناح از تشکیل احزاب حمایت می‌کند. علی‌اکبر ناطق‌نوری در این باره می‌گوید: «کشوری که متکی به انتخابات است، حتماً

۱. همان، شماره ۳۲، ۲۰/۱۰/۷۴، ص ۲ به نقل از بولتن جامعه روحانیت مبارز، آبان

۲. ویژه‌نامه جامعه روحانیت مبارزه تهران، به مناسبت انتخابات مجلس پنجم، ص ۱۹

نیاز به شکل و تحزب دارد. احزاب باید احزاب کلان و فراگیر باشند.^۱ ولی با این حال این جناح با گسترش دامنه تحزب به روحانیت مخالف است. آیت‌الله مهدوی کنی می‌گوید: «من با تحزب روحانیت مخالفم زیرا روحانی پدر مردم است.»^۲

علی‌اکبر ناطق‌نوری نیز می‌گوید: «روحانیت مبارز حزب نیست... ما مثل حزب کار نمی‌کنیم.»^۳

به نظر می‌رسد این جناح تعریف خاصی برای فعالیت احزاب دارد. چرا که به فعالیت احزاب برای کسب قدرت اعتقادی ندارد. اسدالله بادامچیان از رهبران جمعیت مؤتلفه اسلامی می‌گوید:

«آیا حزب را برای دخالت در قدرت تشکیل می‌دهیم؟ اگر حزب را برای دخالت در قدرت تشکیل دهیم کاری غیر اسلامی کرده‌ایم. فرهنگ اسلام این را قبول ندارد.»^۴ اما به طور کلی این جناح «کثرت‌گرایی را حول محور ولایت فقیه و ارزشهای پذیرفته شده... امری مطلوب می‌داند.»^۵

۳- آزادی

با توجه به نگرش این جناح به ولایت فقیه و احزاب، آزادی فعالیت سیاسی و مطبوعاتی را برای گروه‌هایی که مورد قبول آنهاست، مطلوب می‌دانند. زیرا همان طور که تشریح شد این جناح نگرش مطلق دارد و دیدگاه جناح‌های

۱. دو هفته‌نامه عصرما، شماره ۳۰، ۷۴/۹/۲۲، ص ۱

۲. روزنامه‌های ۷۴/۹/۲۹

۳. روزنامه ایرار، ۷۵/۴/۱۹، ص ۲

۴. روزنامه اخبار، ۷۴/۸/۹، ص ۴

۵. ویژه‌نامه جامعه روحانیت مبارزه به مناسبت مرحله دوم انتخابات دوره پنجم شورای اسلامی، ۷۵/۱/۲۴، ص ۲۸

دیگر را انحراف از اصول اسلام می‌داند. در این میان، این جناح به «خط قرمز»هایی قائل است که نباید به هیچ وجه مورد انتقاد قرار گیرد. روزنامه رسالت می‌نویسد: «در میان اصول و حریم‌ها چند اصل وجود دارد که از بقیه مهم‌تر و حساسیت مردم نسبت به آنها بیشتر و رعایت آنها لازم‌تر و مخدوش ساختن آنها مذموم‌تر است. این اصل‌ها عبارتند از:

۱- ولایت فقیه، ۲- شخصیت رهبری حضرت امام خمینی، ۳- شأن و جایگاه روحانیت که جزو اصول اساسی و باصطلاح خط قرمزهای نظام است و اگر کسی با هر بیان و قلم در مقام تضعیف و مخدوش نمودن آنها برآید در خط و مسیر دشمنان این انقلاب گام می‌نهد.»^۱

محمدجواد لاریجانی نماینده جامعه روحانیت مبارز در مجلس شورای اسلامی حذف «منحرفان از راه اسلام» را مورد تأکید قرار داده و می‌گوید: «هر تشکل سیاسی که منحرف از راه اسلام باشد باید یک مسجد ضرار دانسته شود که اگر خراب نشود، حتماً خراب می‌کند.»^۲

این جناح وجود دیدگاه‌های مختلف را در «مدار حق» قبول دارد. محمدجواد لاریجانی همچنین در این باره گفته است:

«ما بر مدار حق باید قبول کنیم که فکرهای مختلفی بتوانند وجود داشته باشند... ما باید اجازه دهیم افکار مختلف بر مدار حق کنار هم رشد کنند. یعنی در مدار حق ما می‌توانیم تفاوت داشته باشیم. مثلاً اینکه دو تا فقیه در یک مسأله چند نظر داشته باشند.»^۳

۱. روزنامه رسالت، ۷۵/۱۱/۲۳، ص ۱

۲. ویژه‌نامه جامعه روحانیت مبارز تهران به مناسبت انتخابات دوره پنجم مجلس شورای اسلامی، ۷۵/۱/۲۳

۳. دو هفته‌نامه شملچه، شماره ۶ و ۷، فروردین و اردیبهشت ۷۶، ص ۱۴

۴- مشارکت سیاسی

این جناح مشارکت سیاسی مردم را نه از جنبه «حق» بلکه از جنبه «تکلیف» نگاه می‌کند. این مطلب را جامعه روحانیت مبارز در بیانیهای چنین بیان می‌کند: «مشارکت سیاسی در امر انتخابات یک واجب شرعی است که نباید در آن هیچ تردیدی به خود راه داد.»^۱ همچنین این جامعه در بولتن خود نوشت: «حضور در انتخابات در ایران اسلامی از باب این بود که یک تکلیف الهی است، بیشتر جنبه معنوی می‌یابد.»^۲ و در همین ارتباط می‌افزاید:

«حضور مردم در صحنه قبل از آنکه الزامی اجتماعی و حکومتی باشد، ضرورتی دینی است. لذا هیچگاه وظیفه حضور در صحنه و مشارکت در عرصه‌های مختلف از عهده احدی از آحاد مردم ساقط نمی‌شود. اصولاً حضور در صحنه و مشارکت امری تعیینی است و این گونه نیست که اگر عده‌ای در صحنه حضور یافتند وظیفه دیگران ساقط می‌شود. ما چون به مشارکت عمومی از زاویه دینی و حکومت و انقلاب نگاه می‌کنیم معتقدیم که هیچ مانعی نباید بر سر راه مشارکت عمومی وجود داشته باشد.»^۳

این جناح مشارکت مردم را در فعالیت‌های سیاسی تا آنجا قبول دارد که در راستای دیدگاه‌های مورد قبول آنها باشد. آیت‌الله مهدوی‌کنی در این باره می‌گوید: «رأی مردم برای ما مهم است ولی این احترام باید به نحوی باشد که اصول اساسی زیر سؤال نرود.»^۴ در واقع این جناح رأی مردم را به عنوان

۱. بیانیه جامعه روحانیت مبارز تهران، ۷۴/۱۱/۱۲

۲. ویژه‌نامه جامعه روحانیت مبارز تهران به مناسبت انتخابات دوره پنجم مجلس شورای اسلامی، ۷۵/۱/۲۴، ص ۲۸

۳. همان، ص ۲۴

۴. ماهنامه صبح، شماره ۶۷، اسفند ۷۵، ص ۶

بیعت نگاه می‌کند. آیت‌الله «محمد امامی کاشانی» عضو شورای مرکزی جامعه روحانیت مبارز تهران در بحثی پیرامون مشروعیت ولایت فقیه گفته است: «بیعت جنبه تحقق عملی و اقدام در خارج دارد.»^۱ با در نظر گرفتن این نقطه نظرات به نظر می‌رسد جامعه روحانیت مبارز، بطور کلی در مشارکت سیاسی اولویت را به «حضور مردم در راهپیمایی‌ها، استقبال از مسؤولان، شرکت در انتخابات» می‌داند و آنجا که بحث «تشکل و حزب سیاسی» مطرح می‌شود با پیشوند «ممکن است» به آن اشاره می‌کند. جامعه روحانیت مبارز در ویژه‌نامه خود می‌نویسد: «مشارکت مردم جلوه‌های گوناگونی دارد که گاه به شکل حضور در راهپیمایی‌ها، استقبال از مسؤولان، شرکت در مراسم عبادی - سیاسی نماز جمعه، گاه به صورت حضور در پای صندوق‌های رأی همه پرسی، انتخابات مجلس شورای اسلامی و خبرنگان، ریاست جمهوری یا شوراهای اسلامی شهر و روستا تجلی پیدا می‌کند. گاهی هم ممکن است به صورت یک تشکل و حزب سیاسی و یک حضور سازمان یافته در عرصه‌های مختلف باشد.»^۲

اما این جناح اعتقاد چندانی به مشارکت سیاسی مصطلح در نظام‌های دمکراسی ندارد و تماس با علما، حضور در مساجد و اقدام‌هایی از این نوع را مشارکت سیاسی ارزیابی می‌کند. آیت‌الله مهدوی‌کنی در این زمینه بر آن است که: «تنها راه مشارکت سیاسی مردم حضور در احزاب نیست. مردم با تماس با علما و بزرگان... در امور سیاسی مشارکت می‌کنند و انقلاب ما یک الگوی دیگری برای مشارکت دارد، همین که مردم در شبانه‌روز چندبار در مساجد

۱. سخنرانی در نماز جمعه تهران، ۷۶/۲/۵

۲. ویژه‌نامه جامعه روحانیت مبارز تهران، به مناسبت انتخابات دوره پنجم مجلس شورای اسلامی، ۷۵/۱/۲۴، ص ۳۴

برای عبادت حضور می‌یابند و با رهبران دینی خود ارتباط می‌گیرند و با آنها پیرامون مسائل سیاسی و اجتماعی رایزنی می‌کنند، غیر از علمای دینی با دیگر مؤمنین آگاه و معتقد ارتباط دارند، این خود نوعی حضور سیاسی است. انقلاب از مساجد با هدایت علما و روحانیون شروع شد و استمرار آن هم به همین سبک و سیاق پیش رفت. این هم می‌تواند الگویی برای مشارکت سیاسی باشد. یعنی حضور در مساجد و ارتباط گرفتن مؤمنین با هم در امور مهم کشور، نوعی مشارکت سیاسی است.^۱

۵- صدور انقلاب

جناح جامعه روحانیت مبارز معتقد است ایران «ام‌القرای دارالاسلام» است. علی‌اکبر ناطق‌نوری در این باره می‌گوید:

«مسئولیت [ریاست جمهوری] یک مسئولیت سنگینی است و علاوه بر مسئولیت ۶۰ میلیون مردم ایران، مسئولیت یک میلیارد و چند صد میلیون مسلمان هم بر دوش رئیس جمهور قرار دارد. چرا که اینجا ام‌القری و امیدشان است.»^۲ اعتقاد به نظریه ایران ام‌القرای دارالاسلام، بیانگر حمایت این جناح از صدور انقلاب است. محمدجواد لاریجانی طراح این نظریه در تشریح آن می‌گوید:

«پس از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران،... ایران ام‌القرای دارالاسلام شد. اگر کشوری ام‌القری بشود در آن صورت زهیری آن موظف است مصالح کل امت را ملحوظ بدارد و از سوی دیگر حفظ آن برای کل امت فریضه است و بر هر امر دیگر اولویت خواهد داشت. مطابق تئوری ام‌القری، صدور

۱. ویژه‌نامه روزنامه رسالت، ۷۴/۱۱/۱۹

۲. ماهنامه صبح، شماره ۶۴، آذر ۷۵، ص ۲۶

انقلاب و دفاع از امت اسلام که امت واحده‌ای است با اصل حیثیت ام‌القری عجین است. اگر در هر جای عالم جمله‌ای به اسلام صورت گیرد یا به حقوق مسلمین تجاوز شود، ام‌القری به دفاع بر می‌خیزد.^۱

۶- تخصص

جناح جامعه روحانیت مبارز بر استفاده از متخصصان تأکید دارد اما اولویت با تعهد افراد است نه تخصص. علی‌اکبر ناطق‌نوری در این باره می‌گوید:

«ما استفاده از علم و دانش را ترویج می‌کنیم ولی با علم‌سالاری مخالفیم و معتقدیم که تخصص بدون تعهد فاجعه‌آفرین و مایه بدبختی ملت‌ها است... در جامعه ما مطرح می‌کنند که تنها مدیریت علمی می‌تواند جامعه را نجات دهد... این‌ها از مظاهر خطرناک تهاجم فرهنگی دشمن است.»^۲ محمد رضا باهنر نماینده جامعه روحانیت در مجلس شورای اسلامی و از اعضای جامعه اسلامی مهندسين، نیز بر تسلط دین در مقابل فن تأکید می‌کند و بر آن است که: «واژه تکنوکرات به معنای سالار بودن فن است و اگر کسانی برداشتشان از تکنوکرات این باشد که فن باید سلطه داشته باشد این اول اختلاف نظر ما با آنهاست ما می‌گوییم دین، سالار است و حکومت یک حکومت دینی است و ارزشها، ارزشهای دینی هستند. البته خود حکومت دینی برای علم و فن و تکنیک اهمیت بسیار والایی قائل است.»^۳ به همین جهت می‌بینیم جامعه روحانیت مبارز در بیانیه‌ای که درباره ویژگی‌های نمایندگی مجلس شورای

۱. محمدجواد لاریجانی، مقولاتی در استراتژی ملی، مرکز ترجمه و نشر کتاب، صص ۴۸ تا ۵۴

۲. روزنامه اطلاعات، ۲۳/۹/۷۴، ص ۲

۳. ماهنامه صبح، شماره ۱۴۲، ۱۰/۱۱/۷۴، ص ۸

اسلامی منتشر کرد، به تخصص اشاره‌ای نکرده است. در این بیانیه آمده است: «حریت، شجاعت، آگاهی، انقلابی بودن، تقوی، درد دین داشتن و بالاخره مردمی بودن و رسیدگی به دردها و مشکلات مردم از ویژگی‌های مهم یک نماینده اصلح است. همچنین صراحت، حق‌گرایی و فهم دقیق دشمنی‌های استکبار جهانی از دیگر ویژگی‌های نمایندگان اصلح است.»^۱

این جناح بر سابقه مبارزاتی برای ورود به مجلس شورای اسلامی تأکید می‌کند. در بیانیه جامعه روحانیت مبارز تهران آمده است. «کرسی‌های (مجلس)... باید همچنان در اختیار چهره‌های مذهبی، ملی، انقلابی، شجاع با سابقه و امتحان داده باقی بماند و... تازه واردان و کسانی که درد مبارزه و انقلاب را نچشیده و تنها از دوردستی بر آتش داشته‌اند راهی به مجلس مقدس شورای اسلامی نیست.»^۲

جامعه مدرسین حوزه علمیه قم نیز که از لحاظ دیدگاه‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی با این جناح نزدیک است در بیانیه‌ای نوشت:

«نمایندگان مجلس بایستی از بین کارشناسانی انتخاب شوند که دین را به عنوان تفکر حاکم بر تمامی عرصه حیات فرهنگی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فردی باور داشته باشند و به این ترتیب تعهد و تخصص دو رکن اساسی شکل دهنده هویت نمایندگان محترم مجلس خواهد بود. برنامه‌ریزی و قانونگذاری متناسب با آن بایستی تنها به دست کارشناسان متعهد و دین‌باوری صورت بگیرد [که] اولاً معتقد به کامل بودن نظام دینی در تمام شئون باشند و ثانیاً همواره در برنامه‌ریزی التزام عملی به این باور داشته باشند... حفظ هویت

۱. بیانیه جامعه روحانیت مبارز تهران، ۷۴/۱۱/۱۰

۲. روزنامه اطلاعات، ۷۴/۱۲/۱۰، ص ۲

(اسلامی نظام) در گرو حضور همیشگی روحانیان اسلام‌شناس و کارشناسان فقیه در عرصه قانونگذاری و نیز اجرا خواهد بود. لذا وجود این متخصصین دین‌شناس در جهت نیل به اهداف بلند انقلاب اسلامی در مجلس شورای اسلامی بسیار ضروری می‌باشد. البته در این مورد هم در کنار عنصر تخصص یعنی ققاهت و دین‌شناسی از احراز تعهد نیز نبایستی غفلت شود... کنار زدن علمای دین به بهانه این که امروز مجلس نیاز به متخصص و کارشناس دارد، خیانت به اهداف مقدس انقلاب اسلامی بوده و نتیجه‌ای جز فاصله گرفتن از ارزشهای اصیل اسلامی ندارد.^۱

ب - دیدگاه‌ها در سیاست خارجی

۱- اصول سیاست خارجی

بنا به گفته محمدجواد لاریجانی این جناح در سیاست خارجی معتقد به سیاست لیبرالی است:

«جامعه روحانیت مبارز... در سیاست خارجی لیبرال و باز هستند.»^۲
 جامعه روحانیت مبارز تهران نیز در بیانیه‌ای اعلام کرد: «با همه کشورهای جهان که در موضع سلطه‌جویی نباشند، ارتباط متقابل و سودمند خواهیم داشت.»^۳

همچنین محمدجواد لاریجانی بر رفتار اعتدالی در سیاست خارجی تأکید کرده و می‌گوید: «در جامعه بین‌المللی باید رفتاری داشت که دیگران بتوانند تحمل کنند، همانطوری که دیگران باید ما را تحمل کنند. این اندیشه در کل

۱. ماهنامه صبح، شماره ۴۷، ۱۵/۱۲/۷۴، ص ۴

۲. روزنامه اخبار، ۳/۱۰/۷۴

۳. روزنامه رسالت، ۹/۸/۷۴، ص ۲

مبنای سیاست خارجی ماست.^۱

۲- رابطه با آمریکا

این جناح هرگونه تماس مستقیم یا غیر مستقیم را با آمریکا رد می‌کند. جامعه روحانیت مبارز در بولتن خود از «عده‌ای [که] سعی می‌نمایند باب مذاکره مستقیم و غیر مستقیم با آمریکا را باز کنند. انتقاد می‌کند.^۲ و بر آن است که «آمریکا دشمن شماره یک انقلاب اسلامی» می‌باشد و از «توطئه» علیه جمهوری اسلامی دست بردار نخواهد بود. از این رو در بولتن خود تصریح می‌کند که: «خط امام، خط مذاکره و خط سازش با آمریکا نیست، بلکه دشمن شماره یک انقلاب اسلامی را استکبار جهانی و در رأس آن آمریکای جنایتکار می‌داند و اعتقاد دارد که آمریکا یک لحظه از آتش افروزی و توطئه افکنی علیه نظام مقدس ایران دست بردار نخواهد بود.»^۳

نشریه «شما» نیز برای تماس با آمریکا شرایطی را مطرح می‌کند. این نشریه در این باره می‌نویسد:

«اگر در آمریکا سیاستمداران سر عقل آمده باشند و عاقلانه بخواهند عمل کنند باید نشان دهند که می‌شود به سخنان آنها اعتماد کرد. اول داری‌های ایران را - با هر آنچه هست - تحویل دهند. سپس قوانین مخالف با اصول روابط بین‌المللی را لغو کنند. [و] صراحتاً بگویند که به عدم مداخله در امور کشورها و حقوق حقه مسلمانان احترام می‌گذارند و... که اگر اینطور شد، آنگاه می‌شود موضوع تحت بررسی قرار گیرد.»^۴

۱. ماهنامه صبح، شماره ۳۸، ۱۲/۱۰/۷۶، ص ۴

۲. ویژه‌نامه انتخابات جامعه روحانیت مبارز تهران، ۷۵/۱/۲۴، ص ۳۶

۳. ویژه‌نامه انتخابات جامعه روحانیت مبارز تهران، ۷۵/۱/۲۴، ص ۴۲

۴. هفته‌نامه شما، شماره ۷، ۷۶/۱/۲۱، ص ۴

خلاصه دیدگاه‌های سیاسی جامعه روحانیت مبارز و تشکل‌های همسو

- ۱- به اعتقاد این جناح مردم در انتخاب ولی فقیه نقشی ندارند. خبرگان ولی فقیه را کشف می‌کنند. انتخاب وی از جانب خداوند است.
- ۲- ولی فقیه فراتر از قانون اساسی است.
- ۳- مشروعیت تمام نهادهای جامعه از ولی فقیه است.
- ۴- حکومت عدل اسلامی را به جای نظام مبتنی بر جمهوری پیشنهاد می‌کند.
- ۵- روحانیون باید زمام امور جامعه را در دست داشته باشند.
- ۶- فعالیت احزاب را در یک چهارچوب مشخص می‌پذیرد.
- ۷- این جناح نگرش مطلق دارد، خود را اصول‌گرا و جناح‌های دیگر را خارج از مسیر صحیح و غیر اصول‌گرا می‌داند.
- ۸- به اعتقاد این جناح روحانیون نباید مورد انتقاد قرار گیرند، آنان در مقابل مردم پاسخگو نیستند.
- ۹- اعتقاد چندانی به مشارکت سیاسی مردم در چهارچوب نهادهای جامعه مدنی ندارد.
- ۱۰- از صدور انقلاب حمایت می‌کند.
- ۱۱- تعهد را بر تخصص اولویت می‌دهد.
- ۱۲- جناح جامعه روحانیت از لحاظ سیاست خارجی معتقد به سیاست لیبرالی است.
- ۱۳- رابطه با آمریکا را رد می‌کند.

۲-۲. دیدگاه‌های اقتصادی جناح جامعه روحانیت مبارز و تشکل‌های همسو

۱- خصوصی‌سازی

این جناح از خصوصی‌سازی واحدهای تولیدی حمایت می‌کند. محمدجواد لاریجانی در باره این موضوع گفته است: «در نظام ما حالت ایده‌آل آن است که بیش از هشتاد درصد امور به نحو غیر دولتی باشد... در تفکر اسلامی اگر قائل به این نباشیم که مالکیت دولتی را حذف می‌کند، لااقل نمی‌توان از آن، این نوع مالکیت (دولتی) را استنباط کرد... دولت باید بتدریج اداره امور را به مردم... یعنی به بخش خصوصی بدهد و خود نظارت و هدایت را بر عهده بگیرد.»^۱ محمدرضا باهنر نیز در مصاحبه‌ای گفته است که «ما سیاست تعدیل را قبول داریم و از آن پشتیبانی می‌کنیم.»^۲

سیدرضا تقوی سخنگوی جامعه روحانیت مبارز نیز در مصاحبه‌ای از خصوصی‌سازی حمایت کرده، می‌گوید: «ما معتقد نیستیم که همه کارها در دولت متمرکز شود و دولت همه کارها را انجام بدهد. بنابراین مردم را باید به صحنه و میدان عمل بکشانیم و به سمت خصوصی‌سازی، متناسب با آن معیارهایی که قانون اساسی و برنامه مشخص می‌کند، حرکت کنیم.»^۳ محمدجواد لاریجانی در گفتگویی تاکید کرد که اگر علی‌اکبر ناطق نوری در انتخابات ریاست جمهوری پیروز شود، بخش خصوصی گسترش می‌یابد.

۱. روزنامه کار و کارگر، ۷۵/۸/۲۳

۲. ماهنامه صبح، شماره ۶۵، دی ۷۵

۳. همان، شماره ۴۵، ۷۶/۱۲/۱، ص ۱۴

«در صورتی که ناطق نوری در انتخابات ریاست جمهوری پیروز شود، ایمنی سرمایه‌گذاری را بالا خواهد برد... تاسیس شرکت‌های خصوصی را تشویق خواهد کرد. دولت را از فعالیت‌های مالی و اقتصادی عقب خواهد کشید و آن را کوچک خواهد کرد... خصوصی کردن، حوزه‌ای است که ناطق نوری قصد دارد آن را بیش از رفسنجانی دنبال کند... بانک مرکزی استقلال بیشتری خواهد یافت.»^۱

وی همچنین در مصاحبه دیگری بر پذیرش اقتصاد مبتنی بر بخش خصوصی توسط این جناح تأکید کرده، می‌گوید:

«جناح اکثریت [مجلس]... از لحاظ برنامه، در کار توسعه، طرفدار سرسخت نظر[یه] [تعدیل]... است و این را به عنوان مبنای فکر اقتصادی پذیرفته‌ایم... روحانیت مبارز در اقتصاد به بخش خصوصی توجه عمده دارد.»^۲ جامعه روحانیت مبارز نیز در بولتن خود «دولتی کردن امور را بیماری مهلکی برای اقتصاد» توصیف کرده است.^۳

۲- رشد اقتصادی

این جناح برای ارزشها اهمیت قائل است و معتقد است: رشد و توسعه اقتصادی نباید با ارزشها در تضاد قرار گیرد و ثانیاً عدالت اجتماعی مقدم بر توسعه است. آیت‌الله مهدوی کنی در این باره می‌گوید:

«عدالت اجتماعی مقدم بر توسعه است و توسعه فرع بر آن است. یعنی باید توسعه را برای بسط عدالت اجتماعی هدف قرار داد. پس تقدم رتبی در نظام

۱. خبرگزاری رویتر، ۷۵/۱۱/۲۴

۲. روزنامه اخبار، ۷۴/۱۰/۳۰

۳. ویژه‌نامه جامعه روحانیت مبارز تهران به مناسبت انتخابات دوره پنجم مجلس شورای اسلامی، ۷۵/۱/۲۴

اسلامی با عدالت است و توسعه باید به عنوان وسیله مطرح باشد... در الگوی توسعه، اول عدالت اجتماعی در دستور کار است. حفظ آرمان‌ها و حفظ مردم به خصوص تأمین مردم محروم و مستضعف در دستور کار است.^۱

جامعه روحانیت مبارز تهران نیز در بیانیه‌ای ضمن تأکید بر این موضوع، چنین آورده است:

«عدالت اجتماعی هدف توسعه و توسعه مقدمه عدالت اجتماعی است. آبادی و توسعه یافتگی واقعی بدون تحقق عدالت اجتماعی تنها یک سراب است... دولت باید در امر توسعه رعایت حال محرومین و مستضعفان را بکند... باید الگوی اسلامی توسعه با هدف رسیدن به توسعه‌ای توأم با عدالت اجتماعی طراحی شود.»^۲ این جامعه همچنین در بیانیه دیگری بر سازندگی همراه با حفظ ارزشهای دینی و انقلابی تأکید کرده و اظهار می‌دارد:

«مجلس باید از روند سازندگی حمایت قاطع و بی‌دریغ داشته باشد و در عین حال ارزشهای دینی و انقلابی و فرهنگ بسیجی را نیز حفظ کند. سرمایه‌سالاری و حاکمیت پول یکی از خطراتی است که همواره جوامع در حال توسعه را تهدید می‌کند. لذا این مجلس است که باید با هوشیاری کامل... نگذارد ارزشهای انقلاب در پرتو توسعه کمرنگ شوند.»^۳

«محسن یحوی» نماینده جامعه روحانیت مبارز تهران در مجلس شورای اسلامی نیز در سخنانی تأکید کرده است که توسعه بدون عدالت پذیرفتنی نیست، حتی اگر لازم باشد تا روند توسعه کند شود. وی در این زمینه می‌گوید:

«ما توسعه بدون عدالت اجتماعی را نمی‌توانیم بپذیریم. اگر قرار است

۱. ویژه‌نامه روزنامه رسالت، ۷۴/۱۱/۱۹، ص ۵

۲. بیانیه جامعه روحانیت مبارز تهران، ۷۴/۱۱/۱۹

۳. بیانیه جامعه روحانیت مبارز تهران، ۷۴/۱۱/۱۰

دستیابی به توسعه طی ۳ دوره پنج ساله همراه با تلفات صورت گیرد، ما با آن مخالفیم. اگر توسعه در ۸ دوره تحقق یابد ولی موجب شود که صاحبان انقلاب قربانی نشوند ما آن را (به توسعه کوتاه‌مدت همراه با قربانی) ترجیح می‌دهیم.^۱ جامعه روحانیت مبارز تهران نیز در بولتن خود تأکید کرده است که «اصالت عدالت اجتماعی ایجاب می‌کند که سرعت رشد و توسعه با توان تحمل مردم خصوصاً اقشار محروم و مستضعف و حتی متوسط جامعه تنظیم شود.»^۲

۳- الگوی اقتصادی

در مجموع این جناح الگوی توسعه با محوریت تجارت را پیشنهاد می‌کند. محمدرضا باهنر در مصاحبه‌ای نظر خود را در مورد این موضوع چنین بیان می‌کند:

«...من خیلی امید ندارم که در یک زمانی صنعت ما یا کشاورزی ما، جواب خرجهای مملکت را بدهد، اما معتقدم در بخش ترانزیت و تجارت بین‌المللی استعداد زیادی داریم و می‌توانیم پل ارتباطی بسیاری از کشورها باشیم.»^۳ روزنامه رسالت نیز در تأیید همین نظر می‌نویسد: «قانون تجارت مینا و ناظر و محیط کلیه مسائل اقتصادی مملکت باید قرار داشته باشد.»^۴

۴- استفاده از منابع خارجی

این جناح با استفاده از منابع خارجی برای سرمایه‌گذاری در امور اقتصاد

۱. روزنامه رسالت، ۲/۱۰/۷۴، ص ۱۲

۲. ویژه‌نامه جامعه روحانیت مبارز تهران به مناسبت انتخابات دوره پنجم مجلس شورای اسلامی، ص ۲۳

۳. ماهنامه صبح، شماره ۶۶، بهمن ۷۵

۴. روزنامه رسالت، ۱۷/۲/۷۶

موافق است و از آن حمایت می‌کند. علی‌اکبر ناطق‌نوری در این باره می‌گوید: «ایران به هیچ وجه قائل به سیاست درهای بسته در اقتصاد نیست و آن را سم مهلکی برای کشور می‌داند... سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی برای سرمایه‌گذاری در ایران در بخشهای انرژی، گاز، نفت، پتروشیمی، معادن و فلزات، حمل و نقل، توریسم و صنایع تبدیلی، محدودیتی ندارند.»^۱

خلاصه دیدگاه‌های اقتصادی جامعه روحانیت مبارز و تشکل‌های همسو

- ۱- خصوصی‌سازی واحدهای تولیدی
- ۲- حمایت از سیاست تعدیل اقتصادی
- ۳- در تضاد نبودن توسعه اقتصادی با ارزشها
- ۴- تقدم عدالت اجتماعی بر توسعه
- ۵- استراتژی صنعتی مورد نظر این جناح جایگزینی واردات است.
- ۶- محوریت تجارت به عنوان الگوی توسعه
- ۷- استفاده از منابع خارجی

۲-۳. دیدگاه‌های فرهنگی جامعه روحانیت مبارز و تشکل‌های همسو

۱- تبادل فرهنگی

این جناح به دلیل نگرش سستی به دین، تبادل فرهنگی را رد کرده و آنرا خطری برای فرهنگ دینی جامعه می‌داند. «جامعه اسلامی کارگران» از تشکل‌های همسو با جامعه روحانیت مبارز تهران در بیانیه‌ای مخالفت خود را با تبادل فرهنگی چنین بیان می‌کند: «ما الگوی فرهنگی خود را بر مبنای ارزشهای دینی باید بنا کنیم، نه تفکری که... الگوهای فرهنگی را به عنوان تبادل فرهنگی می‌خواهند به خورد ملت بدهند.»^۱

۲- کنترل فعالیت‌های فرهنگی

این جناح از کنترل دولت بر فعالیت‌های فرهنگی حمایت می‌کند و معتقد است با این روش باید جامعه را «واکسیناسیون اخلاقی» کرد. به این ترتیب آنها از سیاست نظارت قبل از انتشار محصولات فرهنگی حمایت می‌کنند. جامعه روحانیت مبارز تهران در بولتن خود بر ضرورت «جمع‌آوری آنتن‌های ماهواره‌ای» تأکید کرده است. در بولتن آمده است: «وقتی بحث ضرورت جمع‌آوری آنتنهای ماهواره‌ای به عنوان یکی از مجاری نفوذ و تهاجم فرهنگی دشمن مطرح می‌گردد (لیبرال‌ها) نه تنها از آن دفاع نمی‌کنند بلکه به مقابله نیز برمی‌خیزند.»^۲

۱. مجلس پنجم و مواضع ما، جامعه اسلامی کارگران، ص ۲۷

۲. ویژه‌نامه جامعه روحانیت مبارز تهران به مناسبت انتخابات دوره پنجم مجلس شورای اسلامی، ص ۲۲

این جناح همچنین معتقد است دولت باید از فعالیت‌هایی که مخرب تشخیص داده شده جلوگیری کند. جامعه روحانیت مبارز در بولتن خود می‌نویسد: «یکی از ابزارهای دشمن در تهاجم فرهنگی که می‌توانست زمینه‌ساز موفقیت تهاجم و شیخون فرهنگی دشمن شود، ماهواره بود که غرب از آن به مثابه کانال نفوذی فرهنگی خود به درون فضای پاک خانواده‌ها سوء استفاده می‌کرد که بحمدالله با اقدام قاطع نمایندگان مجلس، به کارگیری تجهیزات استفاده از ماهواره ممنوع شد... از این حرکت مجلس چهارم می‌توان به عنوان واکنش‌ساز اخلاقی جامعه یاد کرد.»^۱ علی‌اکبر ناطق‌نوری نیز در سخنانی در این باره می‌گوید:

«تصویب طرح ممنوعیت استفاده از آنتن‌های ماهواره‌ای یکی از اقدام‌های ارزشمند مجلس شورای اسلامی است.»^۲

جناح مذکور در ادامه سیاست‌های کنترل فعالیت‌های فرهنگی، از نظارت دولت بر محتوای دروس دانشگاه‌ها و استادان حمایت می‌کند. علی‌اکبر ناطق‌نوری در این باره چنین می‌گوید: «در مسائل دانشگاه‌ها... هم روی مدیریت دانشگاه‌ها باید دقت شود و هم روی اساتید دانشگاه‌ها باید تجدید نظر شود... همچنین روی متون درسی حتماً باید تکیه شود. در بعضی از متون درسی مسائلی هست که نه با اسلام و نه با ارزش‌های ما نمی‌خواند. در این زمینه حوزه باید کمک کند.»^۳ جامعه روحانیت مبارز تهران نیز در بیانیه‌ای می‌نویسد: «آنچه در اسلامی شدن دانشگاه‌ها باید مورد بیشترین اهتمام قرار گیرد، ایجاد تحول اسلامی در فرهنگ دانشگاه‌ها و عرضه دانش پژوهی و محتوای دروس

۱. همان، ص ۲۸

۲. روزنامه اطلاعات، ۷۳/۹/۷۲، ص ۲

۳. ماهنامه صبح، شماره ۶۴، آذر ۷۵

به ویژه علوم انسانی است.^۱

۳- سیاست فرهنگی

سیاست فرهنگی جناح جامعه روحانیت مبارز یک سیاست سستی است. بنا به گفته محمدجواد لاریجانی: «جامعه روحانیت مبارز تهران... در امر فرهنگی یک گرایش سستی قوی را تجویز می‌کند.»^۲ گرایش سستی این جناح باعث شده تا آنها با نهادهای فرهنگی که خارج از نفوذ روحانیان فعالیت می‌کنند، مخالفت نمایند. آیت‌الله رضا استادی عضو جامعه مدرسین حوزه علمیه قم در این زمینه می‌گوید: «این کانون‌های فرهنگ با اسمهای مختلف آیا واقعاً کار مساجد را می‌کنند؟ کسی احتمال می‌دهد در این چنین محوطه‌ای بنام فرهنگسرا جوانان تربیت اسلامی شوند.»^۳ وی همچنین در جای دیگری می‌گوید: «در تهران خانمی به عنوان شهردار یکی از مناطق محروم می‌گردد... آیا ما، در شرایطی هستیم که یک زن به عنوان شهردار انتخاب گردد؟ مضافاً اینکه شرایط بین‌المللی و جبهه‌گیری‌ها علیه جمهوری اسلامی به گونه‌ای است که اگر کسی با این امر مخالفت کند، بیگانگان داعیه مخالفت جمهوری اسلامی با حقوق زنان را سر می‌دهند.»^۴

آیت‌الله مهدوی کنی نیز ضمن مخالفت با فعالیت فرهنگسراها، خواستار اداره آنها توسط روحانیون و مدیران مورد تایید آنان شد. وی در این باره اظهار می‌دارد: «معلوم نیست کسانی که فرهنگسراها را احداث یا اداره

۱. روزنامه اطلاعات، ۷۵/۹/۲۶

۲. دو هفته‌نامه عصرما، شماره ۳۱، ۷۴/۱۰/۶، ص ۷ به نقل از روزنامه اخبار

۳. سخنرانی در روز ۷۶/۳/۱۶

۴. روزنامه کار و کارگر، ۷۵/۱۲/۲۱، ص ۲

می‌کنند، نیتشان خدایی باشد و منطبق بر اصول و ارزشهای جامعه اسلامی حرکت کنند. نباید آنها را به حال خود رها کرد. در هر جایی که کتابخانه‌ای یا محیط فرهنگی ایجاد می‌شود باید تحت نظارت امام عادل و مدیران دلسوز قرار گیرد و رابطه جدی با مساجد داشته باشند.^۱ در همین زمینه محمدرضا باهنر نیز می‌گوید: «ما از دیدگاه فرهنگی رادیکالیم. هیچ کس تا به حال به ما اتهام نزده که (در زمینه فرهنگی) لیبرال هستیم.»^۲

۴- توجه به ظواهر

حفظ ظاهر از جمله مواردی است که مورد تأکید این جناح است. حجت‌الاسلام عبدوس عضو شورای مرکزی جامعه روحانیت مبارز می‌گوید: «در رابطه با ساخت مسکن بعضاً الگوهای شرعی رعایت نمی‌شود که بخشی از این مسئله به عهده وزارت مسکن و شهرداریهاست که الگوهای اسلامی را اعمال کنند... کمرنگ شدن مسئله حجاب و الگوگیری در پوشش، معاشرت، مجالس گوناگون در بعضی از رسانه‌ها و محافل که نهایتاً جامعه را به پوچی و بی‌هویتی سوق می‌دهد.»^۳

آیت‌الله ابراهیم امینی از سوی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم در ارتباط با اسلامی کردن دانشگاهها اعلام کرد: «در اسلامی کردن دانشگاهها اساتید نقش مهمی را بر عهده دارند. در انتخابات اساتید رعایت امور زیر را لازم می‌دانیم: ایمان به ارزشهای اسلامی، تقید به انجام وظایف دینی و ترک محرمات،

۱. ماهنامه صبح، شماره ۳۲، ۳۵/۸/۷۴، ص ۳

۲. همان، شماره ۶۶، بهمن ۷۵

۳. ویژه‌نامه جامعه روحانیت مبارز تهران به مناسبت انتخابات دوره پنجم مجلس شورای اسلامی، ص ۱۸

اعتقاد به نظام اسلامی و ولایت فقیه، اطلاعات کافی از اسلام، علاقه به نشر اسلام و ترویج فضائل و مکارم اخلاق... خوش‌زبان و خوش‌لباس با رعایت شئون اسلامی، ایمان به اینکه اسلام در علوم انسانی و مسائل زندگی نظرهای قابل استفاده دارد. [همچنین] در گزینش دانشجویان لازم است صلاحیت اخلاقی و پایبندی عملی به مبانی و ارزشهای اسلامی، عدم انحراف فکری، پذیرش حکومت اسلامی و ولایت فقیه داوطلبان، بوسیله کارشناسان مورد اعتماد تأیید شود... برای تقویت مبانی عقیدتی، اخلاقی، اجتماعی، سیاسی دانشجویان به امور زیر توصیه می‌شود:

الف - تدریس سیره پیامبر و ائمه اطهار علیهم‌السلام.

ب - اهداء کتابهای اعتقادی، اخلاقی، سیاسی مناسب دانشجویان.

ج - برگزاری میزگردها و مناظرات علمی و سیاسی و پاسخگویی به مشکلات دانشجویان در مناسبتهای مختلف با حضور اساتید و علمای متعهد و خوشنام و مورد قبول و تأسیس کلاسهای جالب و مفید.

د - در صورت امکان و به تدریج باید دانشکده‌های پسران و دختران از یکدیگر جدا شود، بویژه دانشکده‌های علوم پزشکی و در صورت عدم امکان فعلاً دانشجویان پسر و دختر جدا شود. به مقدار امکان کوشش بعمل آید که در تدریس کلاسهای دختران از اساتید زن و در تدریس کلاسهای پسران از اساتید مرد استفاده شود.

ه - جدا کردن آزمایشگاههای دختران و پسران بویژه آزمایشگاههای علوم پزشکی و ضرورت رعایت کامل مسائل اسلامی توصیه می‌شود.

[و از نظر ایشان] برای اسلامی‌تر شدن جو عمومی دانشگاه امور زیر

توصیه می‌شود:

۱ - نماز جماعت به طور مرتب برگزار شود.

- ۲- اساتید و مسؤولین دانشگاه نیز حضور یابند.
- ۳- اذان با بلندگو در سطح دانشگاه پخش شود.
- ۴- درس اساتید به گونه‌ای تنظیم شود که قبل از وقت نماز تمام شود.
- ۵- با نصب تابلوهای زیبا بوسیله آیات و احادیث مناسب، صفات و کارهای خوب و ارزشهای اسلامی مورد ستایش قرار گیرد و از اعمال و اخلاق ناپسند نکوهش بعمل آید.
- ۶- امر به معروف و نهی از منکر در سطح عمومی دانشگاه و بوسیله همه افراد به اجرا گذاشته شود.
- ۷- به خانمها توصیه شود حجاب اسلامی را رعایت کنند و از ورود خانمهای بد حجاب به دانشگاه جلوگیری بعمل آید.
- ۸- از علمای با تقوا و مورد قبول خواسته شود که گهگاه در دانشگاه و در جمع اساتید و دانشجویان حضور یابند.
- ۹- تشکیل جلسات دعای کمیل در شبهای جمعه و دیگر مراسم دینی.^۱

خلاصه دیدگاه‌های فرهنگی جامعه روحانیت مبارز تهران و تشکل‌های همسو

- ۱- مردود دانستن تبادل فرهنگی
- ۲- اعتقاد به وجود تهاجم فرهنگی
- ۳- حمایت از کنترل دولت بر فعالیت‌های فرهنگی
- ۴- حمایت از سیاست نظارت بر محصولات فرهنگی قبل از انتشار
- ۵- حمایت از «سیاست منع» در مسائل فرهنگی
- ۶- جانبداری از «گرایش سنتی» در سیاست فرهنگی
- ۷- انجام فعالیت فرهنگی تحت نظارت روحانیون
- ۸- حفظ ظاهر براساس دیدگاه‌های مورد قبول این جناح مورد تأکید قرار می‌گیرد.

مواضع سیاسی، اقتصادی و فرهنگی جناح مجمع روحانیون مبارز و گروه‌های نزدیک به آن

۱-۲. دیدگاه‌های سیاسی جناح مجمع روحانیون مبارز و گروه‌های نزدیک به آن

الف - نگرش به حکومت

۱- ولایت فقیه و رهبری

این جناح اختیارات ولی فقیه را محدود به قانون اساسی می‌داند و معتقد است وی باید در چهارچوب قانون اساسی عمل کند. بهزاد نبوی از رهبران سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی ایران در این باره می‌گوید: «ولایت مطلقه در چهارچوب تعیین شده مطلقه می‌باشد، چرا که اگر غیر از این باشد اصلاً نباید قانون اساسی تدوین می‌گردید.»^۱

نشریه عصر ما ارگان سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی ایران نیز در توجیه این دیدگاه می‌نویسد: «ولایت مطلقه اصطلاحی است که جنبه موضوعی دارد نه شخصی، بدین معنی که دولت اسلامی علی‌الاطلاق حق دخالت و تصرف کلیه موضوعات و امور حکومتی را داراست اما در جای خود این اختیار مطلق را نمی‌توان مانع تقسیم منطقی وظایف زمامداری بین قوای متعدد دانست. ثالثاً داشتن اختیارات مطلقه اختصاص به حکومت اسلامی ندارد و مقتضای هر نوع کشورداری به ویژه در حال حاضر، آن است که حاکمیت ملی...